

บทความพิเศษ

สุนทรียทักกะของผู้นำทางการพยาบาลด้านการแพทย์แผนจีนในยุคแห่งการพลิกผัน

เจนจิรา รังษา, ญาณิศา สุทธิบุรณ์, พรรณรัตน์ นพคุณ, ภารดี บัวแดง, รัตน์สุดา สุษะปุก, เพ็ญพักตร์ อุทิศ

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ: จากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคาดไม่ถึง หรือที่เรียกว่า “ความพลิกผัน” ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไปทั่วโลก ประชาชนเริ่มหาทางเลือกในการป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย ศาสตร์การแพทย์แผนจีนถือเป็นทางเลือกหนึ่งในระบบบริการสุขภาพที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในหลายๆ ประเทศ รวมถึงประเทศไทย เช่น การฝังเข็ม การนวดทุยหนา การรักษาด้วยยาจีน เป็นต้น และเพื่อให้คลินิกการแพทย์แผนจีนเกิดการพัฒนามาตรฐานด้านการพยาบาลทางการแพทย์แผนจีนและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำทางการพยาบาลจึงต้องมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถและทักษะด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับยุคแห่งการพลิกผัน เนื่องจากผู้นำทางการพยาบาลเป็นหนึ่งในผู้กำหนดทิศทางขององค์กร โดยการจะนำองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้นำต้องอาศัยหลายปัจจัยที่เป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล และอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญ ได้แก่ “สุนทรียทักกะผู้นำ” เป็นความสามารถทางด้านเทคนิคที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ความฉลาดทางอารมณ์หรือเชาว์อารมณ์ รวมถึงทักษะทางสังคม ทักษะมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถและทักษะของผู้บริหารในการส่งเสริม กระตุ้นให้คนอื่นให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายองค์กร

คำสำคัญ: สุนทรียทักกะ; ยุคแห่งการพลิกผัน; ทักกะผู้นำ; ผู้นำทางการพยาบาล; การแพทย์แผนจีน

ผู้รับผิดชอบบทความ: เพ็ญพักตร์ อุทิศ: penpaktr.u@chula.ac.th

Received: 9 May 2024

Revised: 17 June 2024

Accepted: 19 June 2024

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (disruptive era) ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เป็นช่วงเวลาในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ หลายด้าน การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่องบนโลกที่มาพร้อมกับภัยคุกคามต่างๆ ทั้งภัยธรรมชาติ ภัยจากความขัดแย้งทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ เป็นปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันและเร่งด่วน จึงมีการนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสำหรับสรรพสิ่ง (internet of things) และปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence) ที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

อย่างมาก^[1] มาใช้ในการปรับตัวในหลายๆ องค์กรและธุรกิจ อำนาจความสะดวกในองค์กรปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นถึงด้านการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัย โรคไม่ติดต่อเรื้อรังและโรคอุบัติใหม่ การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ประชาชนค่านิยมของคนรุ่นใหม่ และที่สำคัญคือความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และการที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับวิกฤตโควิด-19 เป็นเวลากว่า 3 ปี ได้ส่งผลกระทบต่อหลายประการต่อระบบสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน รวมถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศและทั่วโลก อีกทั้งผู้คนต่างหันมาใส่ใจปัญหาสุขภาพมากขึ้นและยังมีแนวโน้ม

การแพทย์ทางเลือกที่เข้ามามีส่วนสำคัญในการบูรณาการ รักษาอีกด้วย^[2]

จากการศึกษาเรื่องการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ของ ผู้บริหารองค์กร พบว่าผู้บริหารมีการปรับตัวโดยการนำ เทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก และเป็น กลยุทธ์ในการแข่งขันกันอย่างกว้างขวางจนถึงปัจจุบัน^[3] และภายใต้สถานการณ์แรงกดดันจากคู่แข่ง บริการด้าน สุขภาพในยุคเทคโนโลยีที่พลิกโฉม การบริหารจัดการต่อ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน จึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับผู้บริหารเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ส่งผลให้ผู้นำจำเป็นต้องมีการพัฒนา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ เนื่องจากผู้นำเป็นผู้กำหนด ทิศทางขององค์กร และผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ขององค์กร ทั้งนี้ ในบทบาทผู้บริหารทางการแพทย์ จึงต้องรู้จักปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง รู้เท่าทันเทคโนโลยี และมีการพัฒนาทักษะความสามารถ ในด้านต่างๆ เพื่อตอบโจทยรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม

เพื่อให้คลินิกการแพทย์แผนจีนเกิดการพัฒนามาตรฐานด้านการพยาบาลทางการแพทย์แผนจีนและ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงได้ รวบรวมและวิเคราะห์สุนทรียทักษะต่างๆ ของผู้นำทางการ พยาบาลที่ควรจะมี เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้ทัน กับยุคแห่งการพลิกผัน ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากร จำเป็นต้องคิดวิเคราะห์และวางแผนโดยการคาดการณ์ ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวร่วมด้วย เพื่อเตรียมความพร้อม รับมือ รู้เท่าทันเงื่อนไขใหม่ๆ ที่จะ เกิดขึ้นอย่างแน่นอนในอนาคต

1. ความหมายและความสำคัญของสุนทรียทักษะ ในบริบทของการพยาบาล

สุนทรียทักษะ (soft skills) มีมาตั้งแต่ปี 1970 ในช่วงเริ่มต้นสุนทรียทักษะ หมายถึง การสื่อสารระหว่าง บุคคล (interpersonal skills)^[4] ต่อมาสุนทรียทักษะ เริ่มเป็นที่รู้จักและถูกตีความให้สื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น แนวคิดสุนทรียทักษะมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ ของบุคคลจึงใช้คำว่า people skills โดยให้ความหมาย ว่า คุณลักษณะของบุคคลที่ส่งเสริมผลลัพธ์ทางบวกในแง่ การมีปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล^[5] ในประเทศไทย กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ให้ความหมายของสุนทรียทักษะ คือ ทักษะด้านอารมณ์ และความสามารถเชิงสมรรถนะที่ส่งเสริมการทำงาน ร่วมกับคนอื่นเป็นอย่างดี^[6] ในการขับเคลื่อนองค์กร ของผู้นำในยุคเทคโนโลยีพลิกผันที่มีการเปลี่ยนแปลง

ทางดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ต้องมีสุนทรียทักษะในการทำงาน เพื่อพัฒนาคน และพัฒนางาน สร้างความรู้ใหม่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพจากข้อมูลที่มีอยู่เพิ่มขึ้นแบบทวีคูณและ นำไปใช้กับปัญหาที่เชื่อมโยงถึงกันอย่างมีประสิทธิภาพ^[7]

ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นที่ต้องมี ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร (communication) ทักษะการเข้าใจและใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล (digital literacy) ทักษะภาวะผู้นำ (leadership) และทักษะการปรับตัว (resilience) ซึ่งจัดเป็นสุนทรีย- ทักษะที่สำคัญ โดยเฉพาะสุนทรียทักษะด้านการสื่อสาร ด้านภาวะผู้นำ และสุนทรียทักษะด้านการปรับตัว หรือการมี ความยืดหยุ่นทางด้านอารมณ์จิตใจและความสามารถในการ เข้าสังคมและสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์อย่างหนึ่งของผู้นำทางการพยาบาลในยุค พลิกผัน การพัฒนาและฝึกฝนสุนทรียทักษะจึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพยาบาลทุกคน เพื่อให้สามารถ ปรับตัวในการปฏิบัติงานทั้งยังช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่จะ ส่งผลต่อผู้รับบริการทำให้สามารถทำงานได้อย่างราบรื่น และเต็มประสิทธิภาพ

2. สุนทรียทักษะของผู้นำทางการพยาบาลที่จำเป็น ในยุคแห่งการพลิกผัน

ผู้นำการพยาบาลภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงและ ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ผู้นำทางการพยาบาล จึงควรมี ทักษะการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง (manage change) มีความกล้าในการตัดสินใจ มีความยืดหยุ่นสูง สามารถ เปิดกว้างเพื่อรองรับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่และรู้จักลดข้อจำกัด ของตนเองกับองค์กร อยู่ร่วมกันเป็นทีมภาวะผู้นำ (leader- ship team) ผู้นำทางการพยาบาลต้องมีทักษะหลากหลาย ในการนำทีมงานต่างลักษณะการทำงานร่วมกับทักษะใน บทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ทักษะผู้นำที่พึงประสงค์ควรมีความสามารถในการ “สร้างแรงบันดาลใจ” รวมถึงการ ใช้กระบวนการจัดการความรู้ (knowledge management process) ให้กับผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งสู่ เป้าหมายองค์กร สุนทรียทักษะของผู้นำทางการพยาบาล ในโลกที่พลิกผันที่สำคัญได้แก่

2.1 สุนทรียทักษะด้านการสื่อสาร

สุนทรียทักษะด้านการสื่อสาร คือการพูดคุยสนทนา ปรีกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ความรู้สึก แลกเปลี่ยน ข่าวสาร และสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน โดยตั้งใจฟัง ความคิดเห็นของคนอื่น ให้เกียรติผู้อื่น ไม่ตัดสินผู้อื่น ซึ่ง การสร้างสุนทรียทักษะด้านการสื่อสารในพยาบาลวิชาชีพ จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาฝึกฝน มีงานวิจัย เชิงทดลองจากวารสารพยาบาลพบว่า nurse residency program สามารถช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารได้ดี

เนื่องจากพยาบาลได้ทำงานในสถานการณ์จริงจึงเก็บเกี่ยวประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้^[8] การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ดำเนินการสื่อสารกับผู้ป่วย บุคลากร และผู้มีความเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้อย่างชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย การเลือกใช้ภาษาหรือคำพูดที่สื่อความหมายได้ถูกต้อง การแสดงท่าทีที่สุภาพ และใช้สื่อประกอบการสื่อสารอย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และประสิทธิภาพในการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2.2 สุนทรียทักษะด้านภาวะผู้นำ

สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ คือ ทักษะที่มีความสามารถเป็นเลิศในการจัดสมดุลของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ และมีความฉลาดทางอารมณ์หรือเชาว์อารมณ์ รวมถึงทักษะทางสังคม ทักษะมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถบรรลุเป้าหมายและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงานทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วย 8 ทักษะ คือ (1) ทักษะในการทำงานเป็นทีม (2) ทักษะในการติดต่อสื่อสาร (3) ทักษะในการคิดริเริ่ม (4) ทักษะความสามารถในการนำทีม (5) ทักษะในการสอนงาน (6) ทักษะในการพัฒนาตนเอง (7) ทักษะการวางแผนและการจัดองค์กร และ (8) ทักษะในการนำเสนอ ซึ่งสุนทรียทักษะภาวะผู้นำในภาพรวมยังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพบริการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาของรัตนารักษ์ ประชากุลและคณะ^[9] กล่าวว่าสุนทรียทักษะภาวะผู้นำซึ่งเป็นหนึ่งในสุนทรียทักษะเป็นทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาลและเป็นทักษะที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการทำงาน ผู้นำต้องเผชิญกับปัญหาท้าทายอยู่เสมอ ผู้นำที่มีสุนทรีย-ทักษะจะสามารถวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบคอบ มองปัญหาจากหลายมุมมอง คิดนอกกรอบ และหาทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่ายและบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร ผู้นำที่มีสุนทรียทักษะจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่น มีวิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่น และความกระตือรือร้น สามารถจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้บุคลากรพยายามอย่างเต็มความสามารถซึ่งเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

2.3 สุนทรียทักษะด้านการปรับตัว

สุนทรียทักษะด้านการปรับตัว หรือการมีความยืดหยุ่นทางด้านอารมณ์จิตใจและความสามารถในการเข้าสังคมและสร้างสัมพันธภาพ เพื่อสามารถดำเนิน

ชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข ซึ่งความยืดหยุ่นทางจิตใจ เป็นความสามารถที่ช่วยป้องกันและแก้ไขภาวะวิกฤติของชีวิตและช่วยป้องกันไม่ให้ผู้ประสบปัญหาในชีวิต ต้องเผชิญกับความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า^[10] ซึ่งมีความจำเป็นกับสภาวะความกดดันและความเครียดที่เกิดจากการทำงานในปัจจุบัน

สุนทรียทักษะภาวะผู้นำมีความจำเป็นและสำคัญในการพัฒนาคุณภาพบริการ ผู้นำที่มีสุนทรียทักษะจะสามารถรับรู้ความต้องการของผู้ป่วยได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งความต้องการทางกายภาพ จิตใจ และสังคม สามารถมองโลกผ่านมุมมองของผู้ป่วย เข้าใจความรู้สึก และเห็นอกเห็นใจ สิ่งนี้จะช่วยให้สามารถให้การดูแลที่ตรงกับความต้องการของผู้ป่วยได้อย่างแท้จริง ส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความปลอดภัยของผู้ป่วย และขวัญกำลังใจของบุคลากร ผู้นำที่มีสุนทรียทักษะจะสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการทำงานเป็นทีม สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร กระตุ้นให้รู้สึกภูมิใจในงานของตนเอง และทำงานอย่างมีความสุข ส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการบริการ และภาพลักษณ์ขององค์กร

นอกจากนี้ยังต้องมีสุนทรียทักษะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมาย ด้านความเป็นมืออาชีพทางการพยาบาล ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ทางผลงานวิชาการและงานวิจัยเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ และการมีทักษะส่วนบุคคล เช่น ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น ความมีวินัยในตนเอง การบริหารเวลา การคิดบวกหรือมองโลกในแง่ดี เป็นต้น ช่วยทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงานด้วย แต่สำหรับผู้ดำเนินการมีเพียงสุนทรีย-ทักษะอาจยังไม่เพียงพอ ยังจำเป็นต้องมีสมรรถนะทักษะที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน และทักษะด้านการเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล^[11] หรือทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งยังมีความสำคัญในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่พลิกผันนี้เช่นกัน บทความจากกรมวิทยาศาสตร์บริการให้คำแนะนำว่า 3 สิ่งที่สามารถพัฒนาการใช้ดิจิทัล คือ (1) ความสามารถในการใช้งาน (use) โปรแกรมประมวลคำพื้นฐาน เช่น Microsoft office การใช้งานเว็บเบราว์เซอร์ อีเมล (2) การเข้าใจบริบทและประเมินสื่อดิจิทัล (understand) เพื่อใช้งานสื่อสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และ (3) การสร้างเนื้อหา (create) อย่างมีประสิทธิภาพผ่านสื่อดิจิทัล จาก 3 สิ่งที่กล่าวมา

จะช่วยให้การทำงานมีความลื่นไหลและมีความยืดหยุ่นในการทำงานยิ่งขึ้น และการเรียนรู้ทักษะการปรับตัวในยุคพลิกผันมีงานวิจัยแนะนำ 7 เทคนิคเพื่อรับมือเหตุการณ์ไม่คาดฝัน (1) ตระหนักถึงความคิดและความเชื่อต่อเหตุการณ์ร้ายแรง (2) ระวังกับดักความคิดทำให้ตัววนสรุปหรือเกินความเป็นจริง (3) ทำความเข้าใจความเชื่อที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์และความรู้สึก (4) พัฒนาเทคนิคการจัดการความเครียดและมีสติต่อปัญหาตรงหน้า (5) เปิดรับมุมมองที่หลากหลายเพื่อมีแนวทางในการแก้ปัญหา (6) หลีกเลียงความคิดเชิงลบ และ (7) มีความยืดหยุ่นเมื่อเผชิญปัญหาเพื่อลดผลกระทบเชิงลบ^[12,13]

3. การพัฒนาสุนทรียทักษะของผู้นำทางการพยาบาลด้านการแพทย์แผนจีนในยุคแห่งการพลิกผัน

ศาสตร์การแพทย์แผนจีนเป็นองค์ความรู้ในการรักษาโรคมากกว่า 5,000 ปี ในประเทศไทยมีประวัติยาวนานกว่า 700 ปี และเข้าสู่ระบบบริการสุขภาพไทยในปี พ.ศ. 2538 สังกัดกรมการแพทย์ เพื่อพัฒนาศาสตร์การแพทย์แผนจีนให้ได้คุณภาพมาตรฐาน^[14] จากปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา มีการรักษาด้วยแพทย์แผนจีนเพิ่มขึ้นทั่วประเทศทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน พยาบาลวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการร่วมดูแลผู้ป่วยที่มารักษาด้านการแพทย์แผนจีน มีการเรียนรู้ด้านศาสตร์การแพทย์แผนจีนจากแพทย์ มีการนำความรู้ด้านการพยาบาลแผนปัจจุบัน มาปรับใช้ในการดูแลผู้ป่วย ผู้นำทางการพยาบาลจึงต้องมีการใช้สุนทรียทักษะในด้านต่างๆ เช่น การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การวางแผนจัดการองค์กร เพื่อบริหารองค์กรพยาบาลให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานในการดูแลผู้ป่วยร่วมกับแพทย์แผนจีน

ศาสตร์การแพทย์แผนจีนตั้งแต่ช่วงที่ COVID-19 มีการระบาดต่อเนื่องในปลายปี พ.ศ. 2562 มาจนถึงปัจจุบันในยุคหลังโควิดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเกิดความพลิกผันในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านสุขภาพผู้คนหันมาใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น ธุรกิจที่ยังสามารถยืนหยัดท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจของทั่วโลก นั่นก็คือด้านการแพทย์ ซึ่งศาสตร์การแพทย์แผนจีนถือเป็นการแพทย์ทางเลือกที่ผู้คนหันมาสนใจกันมากขึ้นศาสตร์หนึ่ง นอกจากนี้ผู้ป่วยยังมีภาวะเครียดจากการเจ็บป่วยมากขึ้น แรงกดดันในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ก็มีมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้นการร่วมมือกัน ทำงานเป็นทีมที่ดีระหว่างวิชาชีพ ทั้งพยาบาล แพทย์และสหวิชาชีพต่างๆ รวมทั้งแพทย์ทางเลือกจึงมีความสำคัญจากรายงานการลงวินิจฉัยโรคแพทย์แผนจีนในระบบบริการสุขภาพของประเทศไทยพบว่าสถิติจำนวนการวินิจฉัยโรคแพทย์แผนจีน ตาม

กลุ่มโรคที่รักษาด้วยการแพทย์แผนจีนของผู้ป่วย OPD (รวมทุกสิทธิ) ของปีงบประมาณ 2562 มีจำนวน 275,010 ครั้ง เปรียบเทียบกับปีงบประมาณ 2566 มีจำนวน 590,514 ครั้ง^[15] ซึ่งในปีงบประมาณ 2566 สูงขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 ร้อยละ 53.4 แสดงให้เห็นว่ามีการใช้บริการทางด้านการแพทย์แผนจีนในระบบสาธารณสุขมากขึ้น

ในปัจจุบันผู้นำทางการพยาบาลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วยในหน่วยแพทย์ทางเลือก โดยเฉพาะการแพทย์แผนจีน ผู้นำทางการพยาบาลจึงต้องมีทักษะต่างๆ รวมทั้งสุนทรียทักษะ เพื่อพัฒนาองค์การพยาบาลให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันซึ่งพยาบาลถือว่าเป็นกองกำลังที่มีความสำคัญวิชาชีพหนึ่งในวงการแพทย์แผนจีน ทำให้หัตถการทางการแพทย์แผนจีนสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ในระบบบริการสุขภาพ นอกจากการช่วยทำหัตถการทางการแพทย์แผนจีนแล้ว ยังมีส่วนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย เช่น ต้องมีสุนทรียทักษะในการสื่อสารกับผู้ป่วยทั้งที่ใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษา การให้คำแนะนำผู้ป่วยในการดูแลสุขภาพการใช้ชีวิตประจำวัน โภชนาการที่เหมาะสม การจัดการทางอารมณ์ การออกกำลังกายต่างๆ เป็นต้น โดยอาศัยองค์ความรู้ผสมผสานระหว่างแผนปัจจุบันและศาสตร์การแพทย์แผนจีน^[16] จากการสืบค้นวรรณกรรม พบว่าในประเทศจีนซึ่งเป็นองค์ความรู้ทางด้านการแพทย์แผนจีนดั้งเดิม ในปี พ.ศ. 2553 ทางกระทรวงสาธารณสุขในประเทศจีนเล็งเห็นความสำคัญของพยาบาลมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการทำงานของแพทย์แผนจีน ดังนั้นจึงได้จัดทำมาตรฐานการจัดตั้งหลักสูตรในมหาวิทยาลัย โดยถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการพยาบาลให้เป็นวิชาเอกบังคับของระดับปริญญาตรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 คณะกรรมการกำกับดูแลการศึกษาพยาบาล กระทรวงศึกษาธิการของประเทศจีนได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนในการทำมาตรฐานการฝึกอบรมพยาบาลเฉพาะทางด้านการแพทย์แผนจีน โดยจัดให้มีการฝึกปฏิบัติทางคลินิก ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลด้านการแพทย์แผนจีนอย่างเป็นระบบ^[17] แต่ในปัจจุบันในต่างประเทศยังขาดพยาบาลที่มีความรู้ทางด้านศาสตร์การแพทย์แผนจีน ยังไม่มีการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ดังนั้นองค์การการพยาบาลในประเทศไทยจึงควรจะมีการเตรียมแผนรับมือ เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในประเทศไทยยังขาดการฝึกอบรมการพยาบาลทางด้านการแพทย์แผนจีน

ดังนั้นในยุคที่พลิกผันที่องค์กรต่างๆ ต้องเผชิญกับการเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและปัญหาท้าทายใหม่ๆ บทบาทของผู้นำทางการพยาบาลจึงมีความซับซ้อนและเพิ่มความสำคัญมากขึ้น ผู้นำทางการพยาบาลในอนาคตไม่เพียงแต่ต้องมีคุณลักษณะทางวิชาชีพการพยาบาลที่เหมาะสม แต่ยังต้องมีทักษะใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทั้งด้านจริยธรรมและคุณธรรมในการปฏิบัติงาน การพัฒนาและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมกับการสร้างเครือข่าย สร้างแรงจูงใจในการเสริมพลังอำนาจ การสร้างบรรยากาศในการทำงาน การมีวิสัยทัศน์ การจัดการเชิงกลยุทธ์ พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีการวิจัยและสุนทรียทักษะทั้งหมดนี้ เพื่อพัฒนาตนเองภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกและก้าวสู่การเป็นผู้นำทางการพยาบาลที่พึงประสงค์ นำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กรและวิชาชีพ การพัฒนาและฝึกฝนสุนทรียทักษะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพยาบาลทุกคน เพื่อให้สามารถปรับตัวในการปฏิบัติงาน และช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการดูแลผู้ป่วย การมีทักษะทั้งด้านทักษะเฉพาะทางและสุนทรียทักษะภาวะผู้นำจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและสนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

unสรุป

สุนทรียทักษะของผู้นำทางการพยาบาลนอกจากส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานการพยาบาล ช่วยให้พยาบาลมีความมั่นใจและปรับตัวในการทำงานได้ดี เพิ่มคุณภาพการดูแลสุขภาพของผู้รับบริการแล้ว ยังส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและส่งเสริมบรรยากาศองค์กรที่ดี การพัฒนาสุนทรียทักษะให้กับผู้ที่เข้าสู่อำนาจผู้นำทางการพยาบาลในอนาคตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้นำทางการพยาบาลเป็นผู้ที่มีสุนทรียทักษะ และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน จูงใจในการพัฒนาสุนทรียทักษะให้กับพยาบาลผู้ปฏิบัติงานให้มีความสามารถในทักษะดังกล่าวอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับพยาบาล-วิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการด้านการแพทย์แผนจีน ควรผลักดันวิชาการพยาบาลด้านการแพทย์แผนจีนให้บรรจุอยู่ในหลักสูตรการพยาบาลเป็นวิชาเอกบังคับ หรือวิชาบังคับเลือกของระดับปริญญาตรี จัดทำมาตรฐานด้านการพยาบาลในหน่วยบริการแพทย์แผนจีน และส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเฉพาะทางเพื่อต่อยอดการพยาบาลด้านการแพทย์แผนจีน หรืออาจจะส่งไปศึกษาต่อใน nurse

residency program ที่ประเทศจีนเพื่อเรียนรู้การทำงานจากเจ้าของวิชาโดยตรงและเก็บเกี่ยวความรู้ทางภาษาและวัฒนธรรมเพื่อเข้าใจบริบทการแพทย์แผนจีนอย่างลึกซึ้งต่อไปในอนาคต เพื่อรองรับกิจการทางการแพทย์-แผนจีนที่มีอย่างแพร่หลายมากขึ้นในจีนโพ้นทะเลอย่างประเทศไทย

References

1. Mano P. The impact of digital disruption to the education. Journal of Industrial Education. 2019;18(1):1-6. (in Thai)
2. Strategy and Planning Division, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health. Thailand health care system foresight. 1st ed. Bangkok: Rabpim; 2023. (in Thai)
3. Coccia M. Disruptive technologies and competitive advantage of firms in dynamic markets. CNR-IRCRES, Working Paper. 2017;3(4):1-22.
4. Lamri J, Lubart T. Reconciling hard skills and soft skills in a common framework: the generic skills component approach. Journal of Intelligence. 2023;11(6):1-19.
5. Dell'Aquila E, Marocco D, Ponticorvo M, Di Ferdinando A, Schembri M, Miglino O. Educational games for soft-skills training in digital environments. Cham Switzerland: Springer; 2017.
6. Mahidol University Alumni Relations [Internet]. Nakhon Pathom (TH): MU Alumni Relations. Soft skills and hard skills: What they are and why they shouldn't be overlooked; c2022 [cited 2023 Nov 17]. Available from: <https://alumni.mahidol.ac.th/soft-skill/> (in Thai)
7. Van Laar E, Van Deursen AJ, Van Dijk JA, De Haan J. The relation between 21st-century skills and digital skills: a systematic literature review. Computers in Human Behavior. 2017; 72:577-88.
8. Leonard J, Whiteman K, Stephens K, Henry C, Swanson-Bearman B. Improving communication and collaboration skills in graduate nurses: an evidence-based approach. Online

- Journal of Issues in Nursing. 2022;27(2): manuscript 3.
9. Prachagool R, Sriruecha C. Leadership soft skills affecting nursing service quality development of registered nurse at community hospital in Khon Kean province. KKU Journal for Public Health Research. 2019;12(1):86-94. (in Thai)
 10. Mekkhachorn N. Resilience: a new approach of mental empowerment for dealing with current life crisis. Journal of Psychology Kasem Bundit University. 2021;11(2):1-9. (in Thai)
 11. Chaonarin P, Keeratavanithsathian S, Kamolabutra M, Supharoekyothin P. Soft skills: skills needed for nurses. Journal of Health Sciences Scholarship. 2022;9(1):1-17. (in Thai)
 12. Jackson R, Watkin C. The resilience inventory: seven essential skills for overcoming life's obstacles and determining happiness. Selection & Development Review. 2004;20(6):13-7.
 13. Crosbie R. Learning the soft skills of leadership. Industrial and Commercial Training. 2005;37(1):45-51.
 14. Institute of Thai-Chinese Medicine, Department of Thai Traditional and Alternative Medicine. Two decades of development of Chinese medicine in the Thai health system 2002-2022. Bangkok: Phumthong; 2022. (in Thai)
 15. Health Data Center [Internet]. Nonthaburi: Ministry of Public Health. OPD-number of traditional Chinese medicine diagnoses according to disease groups treated with traditional Chinese medicine, fiscal year 2013 to 2024; c2014 [cited 2024 May 5]. Available from: https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?&cat_id=e-67da2428ef09faaa68d7e92d1becb51&id=-4ca582c18cbff487e79fc213690d2e8c. (in Thai)
 16. Zhao JQ, Zhou F, Sun Y, Tian RX, Adler-Collins JK, Hao YF. Insights on the development of TCM nursing. International Journal of Nursing Sciences. 2016;3(3):328-31.
 17. Hao Y, Jiang J, Gu X. Traditional Chinese medicine and nursing care. International Journal of Nursing Sciences. 2017;4(3):328.

Special Article

Soft skills in TCM nursing leaderships during the disruptive era

Chenchira Rangsa, Yanisa Sutthibun, Panarat Nopacoon, Pharadee Buadaeng, Ratsuda Suyapuk, Penpaktr Uthis

Faculty of Nursing, Chulalongkorn University, Thailand

Abstract: Since the global outbreak of COVID-19, also known as the novel coronavirus disease, there have been rapid and unexpected changes, also referred to as a global "turning point", impacting politics, economics, society, and health. Particularly during the spread of the global COVID-19 pandemic, people have started seeking choices for prevention, treatment, and recovery of physical health. Traditional Chinese medicine (TCM) is considered one of the reliable and effective alternative therapies in the healthcare system. Its unique treatment methods include acupuncture, massage therapy, Chinese herbal medicine, etc., widely recognized by populations in many countries including Thailand. To promote the development of standards in traditional Chinese medicine clinics in terms of nursing and effective management, nursing leaders must enhance their knowledge, capabilities, and skills in various areas to adapt to changes and stay abreast of this era of transformation. Every leader needs to develop skills, knowledge, and abilities because leaders determine the direction and lead organizations towards success. Leaders need many personal qualities, especially "soft skills", which include executive ability, critical thinking, emotional intelligence, or social skills, to promote collaboration among others to accomplish tasks, while continuously learning from each other and collectively developing to strive for the achievement of organizational goals.

Keywords: soft skills; disruptive era; leadership skills; nursing leadership; traditional Chinese medicine

Corresponding author: Penpaktr Uthis: penpaktr.u@chula.ac.th

特殊文章

颠覆时代中医护理领导力的软技能

詹吉拉·兰萨, 雅尼萨·苏蒂汶, 潘拉·诺帕昆, 洪莲, 拉兹达·苏亚普, 彭帕·乌提

护理学院, 朱拉隆功大学

摘要: 自从 COVID-19 新冠疾病全球爆发以来, 导致快速且意想不到的变化, 也称之为全球的“转折”, 影响了政治、经济、社会与健康, 特别是在全球 COVID-19 病毒大流行的传播期间, 人们开始寻找预防、治疗和康复身体健康的选择。中医在医疗系统是一种被认为可信赖的和有效的替代疗法之一。中医的独特治疗方法包括针灸、推拿、中药等, 均在许多国家包括泰国民众得到广泛认可。为了促进中医诊所护理的规范化、有效管理的标准化发展, 护理领导者必须提升各方面的知识、能力和技能, 以适应变化, 紧跟这个变革时代的步伐。每个领导者都需要发展技能、知识和能力, 因为领导者是确定方向、带领组织走向成功。领导者需要许多个人品质特征, 尤其是“软实力”就是领导者需有执行力、思维力、情商或社交技能, 促进他人合作完成任务, 而不断互相学习和共同发展, 来为实现组织目标而奋斗。

关键词: 软技能; 颠覆时代; 领导技能; 护理领导者; 中医

通讯作者: 彭帕·乌提: penpaktr.u@chula.ac.th